

RELAȚIILE ECONOMICE ALE REPUBLICII MOLDOVA CU UNIUNEA EUROPEANĂ

Irina CARMANOVICI, Tatiana MUNTEANU

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *The EU is an important partner of the Republic of Moldova. Economic relations between the two countries have seen a good development. Only in 2012, under the impact of global economic crisis, the intensity of economic flows between Moldova and the European Union has decreased. In the medium term, the economic relations between the EU and Moldova are going to a new level of quality, because of signing in June the Association Agreement. In order to benefit from the effects of the agreement, Moldova has to realize a difficult task – the engagement in authentic process of economic reform.*

Cuvinte cheie: *comerț exterior, export, import, regimul de Preferințe Comerciale Autonome, investiții străine directe, remiteri.*

Uniunea Europeană (UE) este un partener economic important al Republicii Moldova. Acest fapt se referă la diverse aspecte ale activității economice ca: comerț exterior, investiții străine și remiteri. Deosebit de intens decurg relațiile comerciale cu UE, care se desfășoară în cadrul regimului de Preferințe Comerciale Autonome – ATP (Autonomus Trade Preferences) (acest regim bilateral asimetric a extins scutirile tarifare și cantitative pentru exporturile spre UE, originare din Moldova, cu excepția unui număr limitat de produse agricole). În perioada anilor 2011-2013 UE a menținut o pondere relativ constantă în comerțul exterior al RM, adică aproximativ de 46% (ceea ce constituie 3,61 mld. USD) (figura 1). Aproximativ jumătate din exporturile Republicii Moldova sunt orientate spre Uniunea Europeană (47,56%), restul exportului fiind direcționat către statele CSI (38,52%) și către alte țări (13,92%). Relansarea economică lentă, ce se produce în UE, a cauzat o sporire a exportului către această regiune de doar 12,52%, în timp ce exporturile spre CSI au înregistrat o scădere de 0,44% (tabelul 1). Ritmul anual de creștere a exporturilor (exprimate în dolari SUA) în anul 2013 a constituit 11,0 la sută, cu 13,5 puncte procentuale superior nivelului din anul 2012, datorită creșterii în prima jumătate a anului a volumului exportului către țările incluse în grupa alte țări și a celor din CSI și în a doua jumătate a exporturilor către țările UE.

Tabelul 1

Evoluția comerțului exterior cu bunuri

	U.M.	2011	2012	2013
Export		2216,815	2161,88	2399,0279
Țările CSI	Mil. USD	919,265	928,1195	924,0339
Țările UE		1083,108	1013,9271	1140,92
Alte țări		214,442	219,8334	334,074
Import		5191,2706	5212,928	5492,6908
Țările CSI	Mil. USD	1713,416	1623,7212	1671,9394
Țările UE		2258,699	2320,4302	2472,7788
Alte țări		1219,156	1268,7766	1347,9726
Comerțul exterior	Mil. USD	7408,0856	7374,808	7891,7187

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de pe <http://www.statistica.md/>

În relațiile comerciale cu UE, Republica Moldova este importator net, deoarece volumul importurilor devansează pe cel al exporturilor. În anul 2013 relațiile comerciale și-au revenit, după ce în anul 2012 au înregistrat o reducere în contextul crizei economice mondiale. În anul 2013, volumul mărfurilor importate s-a majorat cu 5,4 la sută în comparație cu anul 2012, în principal datorită majorării importurilor din țările UE și a celor din grupa alte țări. Importurile din țările CSI au avut o evoluție neomogenă, generând atât contribuții negative, cât și pozitive la dinamica ritmului anual al importurilor. În cazul importului UE, de asemenea, este principalul partener comercial. Ponderea importului din UE în total import are o evoluție relativ constantă, care în perioada anilor 2011-2013 a variat între 43,51%-45,02% (tabelul 1).

Din punct de vedere structural evoluția ponderii țărilor în comerțul exterior al Republicii Moldova se prezintă astfel (figura 1).

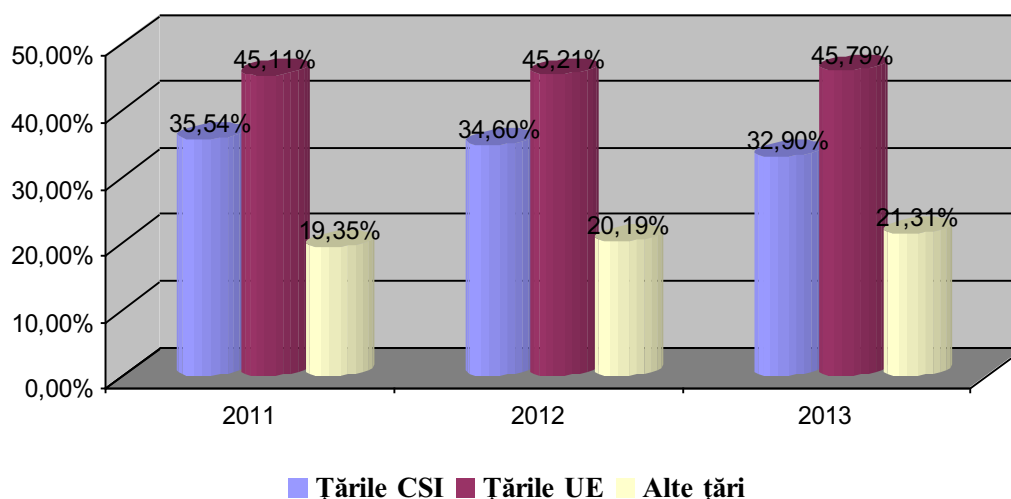

Fig. 1. Evoluția ponderii țărilor în comerțul exterior

Printre principalii parteneri comerciali ai RM la export se regăsesc următoarele țări: România, Italia, Germania, Anglia și Irlanda de Nord, Polonia, Bulgaria, Franța, Grecia, Ungaria, Republica Cehă – ceea ce constituie 90% din totalul exportului (tabelul 2).

Printre principalii parteneri comerciali ai RM la import se regăsesc așa țări ca: România, Germania, Italia, Polonia, Ungaria, Austria, Franța, Grecia, Bulgaria, Anglia și Irlanda de Nord, Republica Cehă – ceea ce constituie 89% din totalul importului (tabelul 2).

Tabelul 2

Ponderea principalelor parteneri comerciali ai Republicii Moldova din Uniunea Europeană

Export	2011	2012	2013	Import	2011	2012	2013
România	16,98	16,5	17,22	România	11,06	11,9	13,15
Italia	9,7	9,36	7,72	Germania	7,62	7,42	7,21
Germania	4,8	3,25	4,72	Italia	6,71	6,28	6,28
Anglia și Irlanda de Nord	4,59	3,88	4,4	Polonia	2,59	2,92	2,6
Polonia	3,88	3,43	3,56	Ungaria	1,93	1,71	1,83
Bulgaria	1,53	1,57	1,37	Austria	1,65	2,36	2,34
Franța	1,08	1,4	1,48	Franța	1,68	1,99	1,85
Grecia	1,08	0,62	1,06	Grecia	1,32	0,96	0,72
Ungaria	1,05	1,33	0,66	Bulgaria	1,28	1,5	1,51
Republica Cehă	0,51	0,78	1,07	Anglia și Irlanda de Nord	1,25	1,11	1,14
				Republica Cehă	1,15	1,25	1,26

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de pe <http://www.statistica.md/>

Din punct de vedere structural în exportul spre UE (tabelul 3) s-au produs următoarele modificări: pe de o parte a crescut ponderea mașinilor și echipamentelor pentru transport (de la 16,87% la 22,91% în 2013), produselor alimentare și animalelor vii (de la 15,92% la 20,12% în 2013), băuturilor și tutunului (de la 2,72% la 3,03% în 2013), combustibililor minerali (de la 1,53% la 1,84% în 2013), iar pe altă parte a scăzut ponderea la materiale brute necomestibile (de la 14,17% la 8,69% în 2013), uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală (de la 6,7% la 3,82% în 2013), produse chimice (de la 0,98% la 0,93% în 2013), articole manufacturate diverse (de la 35,73% la 33,56% în 2013). În exportul către UE, ponderea produselor agroalimentare este mai mică decât în exportul total al RM, fapt cauzat de necoresponderea categoriei date de produse la standardele tehnice existente în UE (procesul de racordare la standardele UE de reglementare tehnică este foarte costisitor și decurge destul de lent).

Tabelul 3

Structura exportului și importului Republicii Moldova în și din Uniunea Europeană

	Export			Import		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Produse alimentare și animale vii	15,92	17,19	20,12	6,74	7,99	7,54
Băuturi și tutun	2,72	2,8	3,03	1,52	1,88	1,85
Materiale brute necomestibile, exclusiv combustibili	14,17	8,11	8,69	1,95	1,92	2,1
Combustibili minerali, lubrifianți și materiale derivate	1,53	1,5	1,84	16,03	16,99	18,32
Uleiuri, grăsimi și ceruri de origine animală sau vegetală	6,7	8,55	3,82	0,18	0,19	0,2
Produse chimice și produse derivate nespecificate în altă parte	0,98	0,82	0,93	16,82	17,38	17,96
Mărfuri manufacturate, clasificate mai ales după materia primă	5,18	4,21	5,1	20,19	18,92	19,45
Mașini și echipamente pentru transport	16,87	20,56	22,91	27,82	26,22	24,96
Articole manufacturate diverse	35,73	36,26	33,56	8,74	8,51	7,6

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de pe <http://www.statistica.md/>

În cazul importului (tabelul 3) nu s-au produs modificări structurale esențiale, importul din UE fiind predominant de produse industriale, și anume: mașini și echipamente de transport, mărfuri manufacturate, produse chimice și combustibili minerali.

Investițiile străine directe (ISD) (tabelul 4) în economia națională pe parcursul anului 2013 au fost evaluate la 203,08 mil. USD în valoare netă (în creștere cu 30,7 la sută față de anul 2012): intrările de ISD au înregistrat valoarea de 348,05 mil. USD (în scădere cu 0,06 la sută față de anul 2012), iar ieșirile de capital aferente ISD au constituit 116,74 mil. USD (în scădere cu 33,3 la sută față de anul 2012). Fluxul net al *investițiilor străine directe în economia națională* a constituit 231,31 milioane dolari SUA (tabelul 4). Intrările au însumat 348,05 milioane dolari SUA, din care 183,86 milioane dolari SUA – în capital social, iar 154,77 milioane dolari SUA reprezintă împrumuturile intragrup, fiind determinate în special de majorarea de 2,7 ori a intrărilor în capitalul social la sectorul bancar, iar ieșirile de capital aferente investițiilor nerezidenților în Moldova au înregistrat 116,74 milioane dolari SUA, fiind determinate în special de rambursările conform orarului de împrumuturi contractate anterior de la investitorii de peste hotare. Totuși, la capitolul atragerea investițiilor străine Republica Moldova are reușite modeste.

Tabelul 4

Investițiile străine directe (ISD) în dinamică, fluxuri (milioane USD)

	2011		2012		2013	
	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri
Investiții directe	440,10	172,46	350,51	195,15	348,07	144,99
<i>În economia națională</i>	440,06	151,85	350,10	174,96	348,05	116,74
capital social	187,24	43,34	210,12	65,57	183,86	22,39
venit reinvestit și profituri nedistribuite	86,72	-	-11,01	-	9,42	-
alt capital (împrumuturi intragrup)	166,10	108,51	150,99	109,39	154,77	94,35
<i>Peste hotare</i>	0,04	20,61	0,41	20,19	0,02	28,25

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de pe <http://www.bnm.md/>

Din punct de vedere geografic, în anul 2013 ponderea majoră în stocul investițiilor străine directe acumulate în capital social (52,2%) le-a revenit investitorilor din țările UE, investitorilor CSI – 11,4%, iar investitorilor din alte țări – 36,4%. Principalii investitori din UE sunt Italia, Germania, Olanda, România și Cipru. În procesul de tranziție a Republicii Moldova la economia de piață, remiterile au devenit o parte componentă și, oarecum, necesară în evoluția economiei moldovenești. Importanța acestora, atât pentru economia națională, cât și pentru fiecare dintre beneficiarii de remiteri, a crescut treptat, actualmente fiind o

sursă sigură de susținere a consumului intern și a investițiilor. Astfel că principalele regiuni spre care se îndreaptă migrații Republicii Moldova sunt Uniunea Europeană (în primul rând Italia) și Comunitatea Statelor Independente (în primul rând Federația Rusă). Respectiv Uniunea Europeană este un donator important de remiteri pentru Republica Moldova, în anul 2013 deținând poziția de lider la donarea remiterilor Republicii Moldova, urmată fiind de Federația Rusă.

În anul 2013 prin intermediul băncilor licențiate au fost *transferate din străinătate în favoarea persoanelor fizice* mijloace bănești în valoare de 1608,98 mil. USD, în creștere cu 7,7 la sută comparativ cu anul 2012 (tabelul 5).

Tabelul 5

Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice (rezidente și nerezidente) prin băncile din Republica Moldova, decontări nete (milioane USD)

	2011	2012	2013
Transferuri:			
intrări, total	1443,47	1494,23	1608,98
inclusiv prin STIB (<i>sisteme de transfer internațional de bani utilizate în Republica Moldova</i>)	1266,29	1328,70	1432,62

Sursa: elaborat de autori în baza datelor preluate de pe <http://www.bnm.md/>

Structura valutară a transferurilor din străinătate în favoarea persoanelor fizice arată scăderea ponderii dolarului SUA (-7,6 p.p., până la 31,3 la sută) și a ponderii euro (-2,0 p.p., până la 35,1 la sută) și majorarea ponderii transferurilor efectuate în ruble rusești (+9,6 p.p., până la 33,6 la sută). În ceea ce privește totalitatea fluxurilor financiare înregistrate în sistemul bancar național, structura lor valutară a evoluat în modul prezentat în figura 2.

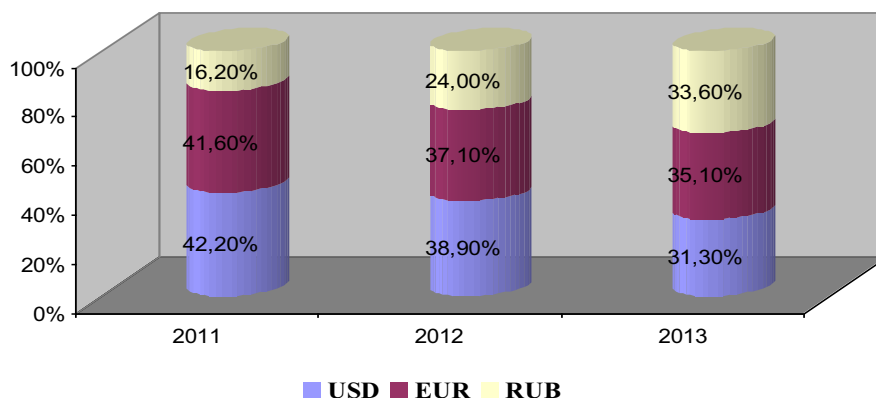

Fig. 2. Structura valutară a transferurilor de mijloace bănești din străinătate

UE va continua să rămână principalul partener economic al Republicii Moldova. Totuși, există factori, ce ar putea diminua intensitatea relațiilor economice și care, pe de o parte, țin de evoluțiile economice modeste în UE, iar pe de altă parte, în special, de promovarea lentă a reformelor în Republica Moldova. Economia națională este puternic dependentă de dinamica economiei Uniunii Europene. Evoluțiile economice nefaste din UE, în special în România, Italia, Germania și Portugalia ar putea avea efecte nefavorabile asupra fluxurilor orientate spre Republica Moldova: remiteri, plățile pentru importul produselor moldovenești și investiții străine. Pe de altă parte, intensificarea reformelor structurale în Republica Moldova ar adăuga calitate în relațiile economice cu UE:

- realizarea măsurilor necesare pentru ajustarea la standardele de calitate europeană, care vizează: infrastructura, instituțiile, procedeele va stimula exportul spre UE;
- ameliorarea mediului de afaceri va provoca sporirea interesului pentru noi proiecte investiționale în Republica Moldova din partea agenților economici din UE.

Bibliografie:

1. <http://www.bnm.md/>;
2. <http://www.statistica.md/>;
3. www.ro.wikipedia.org.